

Solitud

Víctor Català
Singurătate

Capitolul XI

Rău de munte

Zilele serbede de vară ar fi trecut greu pentru Mila dacă n-ar mai fi scos-o din amorțeala ei lumea care urca la schit din când în când.

Uneori veneau grupuri de vânători de la oraș, cu pălării mari, cu hainele noi pline de buzunare și trupurile înfășurate în cartușiere și în tot felul de curele, urmați de perechi de câini de rasă, stricați la leneveală, cu blana lucioasă ca o ghindă și burțile scuturându-se când o luau la fugă. Se foiau de colo până colo pe munte, asurzind pe toată lumea cu hohote de râs și lătrături, speriiind vânatul și trăgând în dreapta și-n stânga gloanțe fără rost. Doar printr-o minune vânătorii se întorceau cu câte ceva în tolba elegantă, de piele. În schimb veneau la schit cu o foame de lup și când intrau în casă, ca vijelia, de-abia îi ajungeau ouăle Milei să facă omlete și timpul să curețe puii și să-i pună la frigare. În timp ce mâncau, fiecare cât patru, Mila îi privea cum se distrează nebunește, făcând glume copilărești, admirându-și unii altora, cu coada ochiului, hainele frumoase și aerul războinic, și povestind mândri, fără să șovăie, isprăvi cu siguranță inventate. Milei îi plăcea veselia lor gălăgioasă de copii care au fugit de la școală ca s-o pornească în aventură. Îi compara în minte pe acești vânători de ocazie cu cei din satele vecine, țărani în zdrențe, cu pantalonii suflecați și rupți, încălțări de cauciuc scâlciate și cartușiera prinsă cu o sfoară, dar cu tolba acoperită de o coajă groasă de sânge închegat și țevile puștii mâncate la vârf ca o dantelă de-atâta scuipat gloanțe ucigătoare.

Alteori, îi mai vizitau și grupuri mai liniștite de oameni așezați, familii credincioase care veneau cu duhovnicul lor să facă o slujbă Sfântului Ponç, împlinind legământul făcut la un mare necaz. Asemenea grupuri, după ce se termina slujba, râdeau și glumeau, dar altfel, mai tihnit, mai puțin chefliu ca primii.

[...]

În afară de-acele grupuri de oameni care veneau și se duceau, vesele sau îndurerate, și care o mai scoteau din ale ei, Mila era mereu singură, își petrecea diminețile trebălu ind prin casă, iar după-amiezele muncind în grădină sau cosând la umbra vreunui copac. Baldiret și păstorul erau cu turma pe munte, iar Matias cutreiera satele cerșind, azi într-un loc, mâine într-altul.

Sărbătoarea Sfântului Ponç îi sărăcise complet. Pe lângă faptul că pierduseră toate economiile, mai făcuseră și o groază de datorii, mărturisite una câte una de Matias: datorii la hanul din Murons pentru lucrurile împrumutate, datorii pe la taverne și prăvălii pentru băutură și mâncare pe care nu le plătise pe loc, datorii la părinte pentru iconițele comandate la Girona. Datorii mărunte de sume mici, dar multe și săcâitoare ca un roi de țânțari. Când afla de ele, Mila rămânea pentru o clipă mută de uimire, apoi le transforma în motiv de continuă îngrijorare. Nu se mai gândea decât cum să le plătească și din cauza asta cedă, trecu peste rușinea nu numai de a-l vedea pe Matias cerșind cu capeluța de gât, dar și de a-l lăsa să se folosească de roadele aceluia vagabondaj de pomanagiu care cere, chipurile, pentru Sfânt.

-Când o să se întoarcă un pic norocul, când o să scap de datorii, am să fac economii, și-am să înapoiez schitului totul, totul, până la ultimul sfanț... - își spunea Mila în fiecare zi ca să-și ușureze conștiința. Dar se înnegura la față când Matias, întorcându-se din peregrinările sale, îi arăta geanta și îi spunea ce-ar fi putut să facă cu banii astfel căpătați. Îi venea să-i astupe gura, să-l facă să simtă netrebnicia în care se afundaseră și, mai ales, trebuia să se ferească cu orice preț ca păstorul să afle de acea mârșăvie și s-o judece pentru asta. Se judeca ea singură, cu o judecată care nu se vădea niciodată în cuvinte sau fapte, de parc-ar fi fost judecata unei statui, dar nu mai puțin severă din cauza asta, mai puțin necruțătoare. Și ea, care deși nu-și mărturisise niciodată deschis, simțea că ar fi vrut să se înalțe în ochii păstorului, acoperită de străluciri ca o sfântă, vedea acum, cu furie și rușine, hoții la drumul mare, fiindcă măcar bandiții adevărați își riscau viața ca să-i fure pe oameni, pe când ei, fără să riște nimic, la adăpostul încrederii ce le-o arătaseră oamenii, îl furau chiar pe Sfânt.

[...]

Atunci, firea placidă a femeii se transformă în acreală și furie, iar obida care-i stăpânea gândurile se revărsa în valuri repetate și agresive asupra lui Matias - bărbatul cel mai calm și mai împăciuitor de pe lume -, provocându-l tot timpul și făcându-l să-și piardă liniștea. Mereu îl urmărea, săcâindu-l, certându-l pentru orice, spunându-i în față să plece de-acasă, să caute monedele blestemate. Iar el, hăituit de cicăleala veninoasă puțin câte puțin, până ce ajunsese s-o asculte orbește. Fără să mai îndrăznească să lenevească în pat, ieșea din așternut dis-de-diminează, își punea capeluța pe după gât și începea lungul pelerinaj prin târguri și sate. Nu peste multă vreme începură să se vadă și urmările vieții active, cu care nu fusese obișnuit până atunci: îi dispăru grăsimea de leneș bine îngrijit, atât de asemănătoare cu cea a unui porc pus la îngrășat, gușa își dezumflă sacul de sub bărbie, la umerii încovoiați apărură țesătura de mușchi, dispărură până și gropițele ce-i făceau mâinile să semene cu cele ale unei starețe, iar cureaua nu-i mai lăsa urme roșii pe burtă. Până și mișcările își pierdură lentoarea, iar pe față îi aparură și lui expresia aceea ageră a celorlalți bărbați.

Mila ar fi mulțumit lui Dumnezeu pentru aceste schimbări în bine dacă ar fi fost însoțite și de ceva roade, dar pe cât creștea zelul și supunerea lui Matias, pe-atât de neînsemnată se arăta răsplata.

[...]

Și nici atunci, nici în următoarele două săptămâni pe care Matias le-a petrecut afară, n-a îndrăznit să-l certe pentru că rămânea să doarmă la Ànima, de teamă să nu profite de ocazie și să nu mai iasă deloc la cerșit. Dar de câteva săptămâni, ieșirile de două-trei zile deveniseră atât de dese încât femeia începu să se îngrijoreze și se gândi că era timpul să tragă puțin de hățuri. La primele observații, Matias se făcu că nu înțelege. Apoi, lăsând lucrurile încurcate ca de obicei, promise vag c-o să fie bine, în fraze întretăiate care nu spuneau nimic. "Păi mda", "Păi bine...". "Ai să vezi...", ... am să încerc" - dar asta a fost tot, și nici cea mai mică schimbare nu-i tulbură noile obiceiuri. Atunci Mila trecu de la observații la predici și de la acestea la porunci amenințătoare, dar rezultatul rămasese același: toate strădaniile ei se izbeau de o rezistență pasivă care aparent se supunea, încovoiindu-se ca ramurile copacilor sub fortună, pentru ca apoi, să se ridice de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. Pleca de-acasă din ce în ce mai devreme, și când ea îi cerea să promită c-o să se-întoarcă înainte de căderea nopții, promitea imediat, dar seara nu se întorcea și adesea n-o făcea nici ziua următoare. Era în zadar să încerce să-l rețină cu vreun pretext sau cu vreo treabă prin casă. Se furișea ca o șopârlă și când îl căuta, nu-l mai găsea. Lenea și lăncezeala dispăruseră parcă o dată cu grăsimea și uneori descoperea la el o vivacitate de cerb și o șiretenie de vulpoi, ca s-o păcălească și s-o facă să-i piardă urma. Mila își dădu seama după un timp că schimbarea din soțul ei era mai adâncă decât bănuise la început, că ceva neașteptat a reușit unde ea nu putuse să facă nimic, ceva care îi intrase în viață forțând ușa încuiată a indiferenței lui de animal, un lucru nou care îl schimbasese pe dinăuntru. Iar lucrul acela misterios ascundea o forță ostilă femeii, care pe ea o

respingea iar pe el îl îndepărta de viața ei mai mult ca niciodată.

În fața acestei noi înfrângerii, pe Mila o cuprindea o mânie furibundă de animal prins în cușcă, iar noaptea, în patul pustiu, mușca avan, cu gură de pământ, prospețimea umedă a pernelor. >

Și parcă pentru a fi și mai dureros eșecul, observă cum, cu cât își prelungea el șederile departe de casă, cu atât se întorcea cu mai puțini bani și cu mai mare nerăbdare să plece din nou. Până la urmă vorbi cu păstorul de-acel mister și el îi spuse:

-Nu-mi place să am bănuiele rele, doamnă paracliser, și de ce-am să spun nu sunt sigur... da' uite. Mie mi se pare că domnul Matias nu umblă să ceară, cum spune el... Alaltăieri eram prin Cabiroles și, deodată văd două siluete care mergeau jos, pe Drumul Măslinilor. Erau foarte departe și nu le-am putut desluși fețele, dar bag mâna-n foc că erau soțul dumitale și brestematul de Anima, - bătu-l-ar Dumnezeu! Drumul ăla nu duce nicăieri, iar păsările cerului nu au buzunarele pline de bănuți, ca să dea de pomană... Așa că nu la cerșit mergeau... Eu cred că nelegiuitul ăla îl trage după el să bată munții după furat iepuri, și cum bărbatul dumitale e cam așa... cam nepăsător... Dar nu-i spuneți nimic deocamdată, până nu aflu ceva sigur... Eu am să fiu cu ochii-n patru, 'nțelegeți?

Mila nu spuse nimic, așa cum o sfătuiseră păstorul, dar curajul îi dispăru cu totul în fața noii încercări la care se vedea supusă și simțea cum singurătatea i se prinde și mai tare de suflet ca niște cheaguri de noroi înghețat.

Octombrie era pe sfârșite, iar asfințitul, lăsând din ce în ce mai mult loc nopții, scurta zilele cu foarfeci de umbre, micșorându-le simțitor. Matias își petrecea cinci zile pe săptămână afară din schit, Arnau de la Sant Ponç nu mai urcase de când avuseseră discuția din ogradă, pe Anima, din ziua hramului nu-l mai văzuse nimeni în afară de cărăușele de lemne din Ridorta, mereu strivite sub încărcătura de surcele, și nici păstorul nu mai cobora turma pe la orele cele mai călduroase ale zilei, cum făcea vara, ca să plece din nou când se mai răcorea; acum el ducea turma la păscut de pe la zece dimineața până pe la patru și, când se întorcea, în loc să mai vină în bucătărie ca să mai schimbe o vorbă, îl lua de mână pe Baldiret și coborau la Murons, unde băiatul făcea pregătire cu domnul învățător, până-n iarnă, când avea să coboare definitiv la fermă, și-avea să-nceapă să meargă zilnic la școală. Păstorul pusese la cale planul ăsta ca să nu trebuiască să-l alunge de la schit dintr-o dată, dar asta nu-i prea slujea băiatului la învățătură. Singură în casă cât era ziua de lungă, singură în bucătăria întunecată și pustie, într-o veghe nesfârșită și înghețată, fără treburi precise care să-i ocupe orele goale, se simțea stăpânită de o tristețe apăsătoare și dureroasă. Pe la zece toată treaba era gata: mâncarea bolborosea pe plită, iar ea nu mai avea nimic de făcut toată ziua. Se pleca la fereastră de la bucătărie care dădea către spinarea Pietrosului Mare, sau ieșea pe balconul dinspre răsărit. De-acolo vedea cum iese turma anunțată de strigătele lui Baldiret care mergea în față, înconjurată de lătrăturile și cursele nebunești ale lui Mussol, și-apoi îl vedea pe păstor, în spate cu traista lui din lână de oaie atârnată de vesta de dril, cu căciula de blană bine îndesată pe cap, cu pătura îndoită pe-un umăr, cu toiagul atârându-i de mână, și înfingând în pământ tălpile cu blacheuri cu o încetineală solemnă, fără urmă de lene sau toropeală.

Oile se răzlețeau de o parte sau alta a muntelui, întinzându-se pe pământul reavăn și cenușiu ca o zăpadă mișcătoare care se scurge la vale. Băiatul țopăia întorcându-se tot timpul să-i spună Milei cuvinte de rămas bun și să-i facă semne cu toiagul, și când fâșia de zăpadă umblătoare se subția ca un nor de praf iar păstorul și băiatul se topeau în el, Mila rămânea nemișcată la fereastră, iar ochii-i larg deschiși începeau să-i lucească din ce în ce mai tare, se umezeau și până la urmă se desprindeau din ei două lacrimi grele care cădeau pe brațele încrucișate.

[...]

Păstorul se sperie de starea femeii:

-Doamnă paracliser – își zise într-o zi când o găsi plângând, iar ea nu mai avu încotro și îi spuse sincer că nu știa de ce plânge –, nu prea vă e bine cam de mulțisor. Trebuie să-i dăm de leac... și nu de leac de spițer e nevoie aici... V-a prins răul de munte, asta e... E un fel de boală de tristețe care trece doar c-un pic de plimbare, de distracție. Nu prea sunt distracții pe-aici, ce-i drept, da' tot mai găsim noi câte ceva. Mai întâi, nu mai rămâneți singură în casă ca un urs în bârlog. Măine încuiem ușile și veniți cu noi. Da? Nu mai urcă nici țipenie pân-aici, afar' de dom'paracliser, și dacă vine și găsește-ncuiat, să aștepte sau să se întoarcă – nu se omoară el de dorul nostru.

Și îndulcind gravitatea spuselor cu tonul glumeț, hotări el singur, fără să mai aștepte răspunsul Milei, s-o ia cu el pe munte.

-Să vedeți că nu-i prea rău pe-acolo, pe sus... Să-mi spuneți de n-o fi așa. Întrebați-l și pe băiat...

Mila nu opuse nici un fel de rezistență, de parcă ar fi avut voința amortită sau încătușată. Iar în ziua următoare se lăsă dusă după turmă, liniștită, cu o docilitate de copil. Pe drum păstorul o ținu tot timpul de vorbă. Apoi se opriră să bea apă la Nod, mai târziu îl văzură pe băiat cum trăgea cu praștia-n aer, și, după un timp, mâncară merindele din desaga păstorului.

Când coborâră panta Pietrosului Mare și oile o luară la fugă spre schit, înghesuindu-se unele în altele, femeia își dădu seama surprinsă că de multe zile acesta era singurul lucru care i se întâmplase. Atunci, o suflare de frig pătrunzător ce anunța apropiata-nserare o învălui din cap până-n picioare și parcă o scoase din amorteală, trezindu-i simțurile la viață.

Traduț per Irina Călin